

Управління
школою

УДК 37.014.62-
37:37.018.46

ДІЯЛЬНІСТЬ АСОЦІАЦІЇ „Відроджені гімназії України” ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КЕРІВНИКІВ ШКІЛ

Загально визнано, що керівник школи, ліцею, гімназії – найцентральніша фігура в освітянському просторі країни. На нього сподіваються всі: від батьків і дітей до урядовців. А хто допомагає йому, де він черпає сили, натхнення, де і чого, коли й у кого навчається сам? У цьому контексті привертає на себе увагу асоціація для керівників шкіл України – „ВГУ”.

Як і що робиться, що ускладнює, а що сприяє діяльності асоціації „Відроджені гімназії України” уважний читач прослідкує за цією статтею, яку укладено на основі вивчення уставних документів асоціації, напрямів її діяльності, безпосередньої участі в різних її заходах, проведення інтерв'ю з членами асоціації та учасниками її заходів, а також з ініціатором й організатором „ВГУ”. Перед читачем постає весь шлях реалізації однієї з ідей відродження національної школи: від бажання до сучасної трансформації з усіма можливими сприяннями та перешкодами. Лідеру освіти стає вочевидь, що вже зроблено та що робити далі.

Ключові слова: відроджена гімназія, відродження гімназії, започаткування асоціації, чинники і фактори розвитку й гальмування освітянських ініціатив, об'єктивні та суб'єктивні відстані між бажаним і дійсним, роль освітянських ініціатив для розбудови держави, стратегія розвивального поступу української школи, роль директора середнього навчального закладу в освітньому просторі та в Україні.

Керівники середньої освіти, а це й директори шкіл, гімназій, ліцеїв, НВК, виконують надзвичайну місію в державі – тримають її пріоритетну галузь – освіту – на своїх плечах! Щоб завжди бути на рівні сучасних вимог, керівнику потрібна постійна професійна допомога, підтримка й визнання власних досягнень. Цьому найбільше відповідає про-

фесійне угруповання, яким може бути асоціація колег-професіоналів.

Найближче моє знайомство з однією з асоціацій для керівників шкіл, а саме з асоціацією „Відроджені гімназії України”, відбулося у травні цього року, коли я приїхала у м. Залішки (Тернопільська область), де проходив науково-практичний семінар з проблем національного виховання, на

**Ольга
ВИГОВСЬКА**

Головний редактор
Всеукраїнського
науково-практичного
журналу „Директор
школи, ліцею,
гімназії”, заслужений
працівник освіти
України, кандидат
педагогічних наук,
доцент

базі двох навчальних закладів*, які цього року стали переможцями Третього Всеукраїнського конкурсу для наставників обдарованої молоді „Первоцвіт – 2013”, ініціатором й організатором якого є наш журнал. Тож сама доля сприяла близькому знайомству з Асоціацією, її керівництвом та її членами. Заради справедливості зазначу, що серед членів Асоціації – автори журналу, учасники наших та інших спільних освітянських заходів, отож з багатьма з них я була вже знайома.

Стиль роботи Асоціації мені сподобався, і я вирішила вивчити її роботу: чим вона є для керівника сьогодні; які функції реально виконує, а в яких у директорів залишається потреба, чому, з яких причин

Асоціація їх не задовольняє; як її слід модифікувати, щоб вона була дійсно дієва, корисна; хто зніціював створення Асоціації, за рахунок чого існує, які перспективи її діяльності в Україні?

З цією метою я взяла безпосередню участь у різних заходах Асоціації, вивчила її уставні документи, ознайомилася з напрямками її діяльності, стала слухачем її літньої управлінської школи, провела інтерв'ю з членами Асоціації та учасниками її заходів, а також з ініціатором й організатором „ВГУ”.

Тож перед вами, шановний читачу, на сторінках цієї статті постане весь шлях реалізації однієї з ідей відродження національної школи з усіма можливими сприяннями та перешкодами.

Про діяльність Асоціації розповідає фоторепортаж на 4-ій сторінці обкладинки

ГРОМАДСЬКА ІНІЦІАТИВА СВДОМОГО ОСВІТЯНИНА:

*тернистий шлях реалізації однієї ідеї-мрії**

*Підготовлено на основі інтерв'ю Ольги Виговської з Ярославом Турянським

Ольга ВИГОВСЬКА: *Ярославе Володимировичу, розкажіть, будь-ласка, як виникла ідея створення Асоціації, з чого все починалося?*

Ярослав ТУРЯНСЬКИЙ: На початку 90-х, коли я був членом Руху, зустрівся з Іриною Калинець, вона вже була депутатом і начальником Обласного управління освіти. Вона їздила по всій області та розповідала, що вона хоче в освіті зро-

бити. Отже, покликала вона мене до Львова і каже: „Ми створили творчу групу, треба написати концепцію комуністичної національної школи”.

Я пропонував ліквідувати советську школу, а відновити те, що було до війни, тобто класичну гім-

Ярослав ТУРЯНСЬКИЙ, президент Асоціації „Відроджені гімназії України” (з 1992 р.), директор першої відродженої в Україні Стрийської гімназії та „Рідної школи” – першої в Україні школи розвивального навчання (1991 – 2007 рр.), директор Львівського обласного Будинку вчителя (2007 – 2008 рр.), співавтор концепції української національної школи (1990 рік), голова незалежної профспілки працівників освіти Стрийського району „Відродження” (1990 рік), магістр менеджменту.

*ЗОШ I-II ст. с. Дзвиняч зайняла I місце в конкурсі „Первоцвіт-2013”, а Заліщицька гімназія – III місце та отримала Бронзову медаль Міжнародної виставки „Сучасна освіта в Україні – 2013”.

назію. Школа за моїм планом повина була залишитися тільки до 5-го класу, далі йшла класична гімназія. А якщо хто хоче, то пропонувалося після 9-го класу зробити ліцей.

Мою концепцію група прийняла, але деякі дуже категоричні вимоги не врахували. І на обласній конференції, коли її приймали, виступав Петро Сікорський, читав оту „приглажену” концепцію, а я виступав, як літературний докір. Тоді Ірина Калинець розлютилася, гримнула на мене при всьому залі і направила втілювати власні ідеї в м. Стрий.

Коли я приїхав у Стрий, скликав усіх директорів та ознайомив зі своїми пропозиціями: „Залишається шість шкіл, з них – по дві початкові й неповні, дві гімназії та ще можуть бути два ліцеї. З трьох шкіл – одна початкова, одна неповна, одна гімназія. Школи знаходяться поряд. Лишається тільки перевести дітей із вчителями, партами...”. У результаті мене лаяли останніми словами та від моїх пропозицій відмовилися.

А я перед тим створив ще організацію, яка називалася „Незалежна профспілка”. Тож від Незалежної профспілки на сесію міськради ми винесли питання про те, що хочемо зробити. Там було 12 пунктів, серед яких – відродження в селі довоєнної гімназії. Так от, на сесії всі пункти заваляли, але один, щоб я не лютував, лишили та проголосували. І вже на основі рішення сесії мені, як вчителю військової справи, доручають відроджувати гімназію.

Я почав цікавитися, що таке довоєнна гімназія, в чому її сутність. І тоді я побачив, що треба брати за основу стару класичну австрійську гімназію. І я, беручи цю базу, розробив концепцію, положення, статут, навчальні плани...

Набираю учнів, проводжу конкурс для набору вчителів, починаю сам персонально кадри шукати. А ніхто не хоче до мене йти, бо це нова ідея. Тоді я вирішив вимагати від відділу освіти подвійний наказ: учитель призначається на посаду до мене зі збереженням попередньої. В результаті, дають мені зруйноване приміщення

вечірньої школи. Я його почав ремонтувати, завіз меблі. І тоді вже зрештою звернувся до нашої депутатської комісії, яка призначає мене *директором на громадських засадах*.

Без зарплати я продовжив робити все необхідне далі. Підходить уже час відкриття, рішення є – збирається міськвиконком і звертає увагу на дату – 22 серпня. Путч. Він уже видихається. Всі перелякані й приймають рішення відродити, дати приміщення вечірньої школи, дати вчителям доплати. Директору – нічого. Та й написано було, що ті ставки (вчителям) дати за рахунок економії зарплат, бо навіть фінансування не було. Аж з 1 січня почалося фінансування. А мене потім таємно викликали і сказали, що дали б ставку, якби я погодився на те, що за подяку все б відремонтував.

Тоді я поїхав до Ірини Калинець, якраз була колегія облво. Вона викликає мого начальника і каже: „*Що у вас з гімназією? Довідайте*”. Ми сидимо втрьох, і він каже, що приміщення відремонтоване, діти набрані, парти є, діти навчаються, а на посаду директора будуть оголошувати конкурс. Вона тоді на нього так уважно подивилася та каже: „*Добре. А скільки чоловік брало участь у цьому процесі?*”. „*Він один*”. „*А як ви збираєтесь конкурс проводити, якщо він це один робив?*”. І вона як гримнула кулаком по столу: „*Я завтра маю бачити наказ!*”

Але наказу він мені не дає, дає тільки відношення, щоб там не побрили націоналісти. Я приїжджаю з відношенням, облво має дати наказ. Я ходив по співбесідах, бо треба було 8 підписів зібрати. Приношу відношення, а ніхто не підписує. Там було написано: „*Перевести з посади воєнрука на посаду директора*”. Вони вперше таке бачили. Тоді я взяв із собою Ірину Калинець – лише тоді усі миттєво підписали! Отже, я дістаю наказ на призначення, а відділ освіти дублює.

І так я мимоволі став директором.

У 1992 році я провів Світовий конгрес і перше питання, яке було проголосоване, – визнати після 48-річної перерви відродження української гімназії, і друге, – визнати за необхідне

створення Асоціації директорів відроджених гімназій України.

О.В.: *А як ви знайшли випускників гімназій?*

Я.Т.: Через Стрийське гімназистське братство, через гімназистів, які тут лишилися, які по тюрмах посиділи, а я у них адреси взяв. Тоді зібрався десь 40-50 чоловік. То був фурор. Уперше за стільки років вони повернулися. Плакали всі. Поприйжджали ще й колишні професори, які були живі, родичі їхні. Я відразу надрукував перший том „Історії Стрийської гімназії”, заставив усіх в архівах сидіти, бо вона була утворена 1880.

Ще один, Третій світовий конгрес, я провів із нагоди першого випуску відродженої гімназії в 1998 році. У 1991 році я набрав тільки перший клас гімназії, а в 1998 році він вже випускався. Ні одного класу не перескакували та нічого не робили штучно. Все йшло природно. Також намагався впроваджувати всі головні традиції довоєнної класичної гімназії, ті, що я міг. Яким чином?

По-перше, у гімназії працював принцип, як говорять у велосипедистів, *пилитона*, тобто коли слабший вилітає: я набирав великі класи, а навчання у нас було настільки важке, що завжди хтось відходив, і залишалися лише діти сильні, добре підготовлені.

По-друге, велику увагу я звертав на мистецтво, на духовність, на розвиток, запровадив закон Божий, запросив священника.

Ще я запровадив жорстку автономію: було заборонено будь-яким інспекторам ступати на поріг гімназії. Я сам формував кадри (брав на роботу за контрактом), і не мав права відділ освіти ніяких перевірок улаштовувати. Ми розробили план роботи, згідно з яким ми діяли. І це тривало до 1998 року, доки Закон про загальну середню освіту був чинним, положення було розроблено, і нічого вони зі мною не могли зробити, аж поки не подали на суд.

У 1994 році необхідно було вже шукати більше приміщення для гімназії. І я добиваюся військової частини, яка не пристосована до школи,

і 5 років добудовую, переробляю її під школу без копійки грошей. І взагалі, з 1991 р. мені жодної гривні ніхто не дав. Ні на що. Жодного комп'ютера, нічого. У нас було 4 комп'ютерних класи, Інтернет, було створено відділ України, який друкував книжки (ми друкували дуже популярні підручники з усіх предметів).

Відразу в 1992 році я йду, можна сказати, на авантюру, але розумну: **відкриваю при гімназії „Рідну школу”**, яка розміщується по садках. Там я запровадив навчання без дзвоників, без уроків, без домашніх завдань, без портфелів. Цілоденно. Діти рано приходять, 3 рази годовані, навчені, після обіду в студії роблять домашні завдання і назад йдуть без ранців. Вона і сьогодні (вже 20 років) працює та є набагато популярнішою за шкільну освіту, бо батькам дуже вигідно, що ми дітей на цілий день забираємо, навчаємо, розвиваємо. Це така *школа розвивального навчання*. Отже, *я відкрив два навчальні заклади*.

У травні 1992 року, коли я став новопризначеним директором, мене направили до Києва на курси директорів. На ці курси я привіз із собою всі документи гімназії. Ніхто нічого не мав, а в мене були навчальні плани, навчальні програми з усіх предметів, які у нас у гімназії викладалися.

Я не сприймав московсько-ленінградську концепцію, яка пропагувалася на курсах, бо вона лишала стару законсервовану советську школу, а Асоціація мала би вагомий вплив на всі ці дії. І тоді, під час проведення першого Світового Конгресу в липні 1992 року, ми підписуємо спільний протокол, який зобов'язував мене провести в жовтні 1992 року установчу конференцію з метою створення Асоціації директорів відроджених гімназій України. Отже, 30 жовтня я знову скликаю всіх до Стрия, з'їжджаються всі директори відроджених навчальних закладів західних областей, і ми *проголошуємо створення Асоціації директорів відроджених гімназій Західної України*. Це було 30 жовтня 1992 року.

На цю конференцію не з'явилися львівські директори. І я був дуже зди-

ІСТОРІЯ АСОЦІАЦІЇ „Відроджені гімназії України” (1992-2013)

У 1990-1991 навчальному році в Україні розпочався рух по утворенню гімназій і ліцеїв на базі радянських середніх шкіл, як шкіл для здібних та обдарованих дітей. У Західній Україні цей рух був спрямований на відродження довоєнних гімназій.

Під час проведення I Світового Конгресу стрийських гімназистів 3-7 липня 1992 року було підписано спільний протокол, який зобов'язував директора Стрийської гімназії ім. Митрополита А. Шептицького провести в жовтні 1992 року установчу конференцію з метою створення Асоціації директорів відроджених гімназій України.

В установчій конференції по створенню Асоціації директорів відроджених гімназій Західної України 30-31 жовтня 1992 року в м. Стрий взяли участь 31 представник із Чернівецької, Тернопільської, Івано-Франківської, Волинської, Львівської, Рівненської, Одеської областей.

Ухвалили:

1. Створити Асоціацію директорів відроджених гімназій і ліцеїв Західної України.
2. Затвердити статут Асоціації та Положення про дійсного й асоційованого члена.
3. Обрати президентом Асоціації Ярослава Туряньського, директора Стрийської гімназії ім. Митрополита А. Шептицького.

У 1992-1993 навчальному році Львівський міський відділ освіти ініціював проведення II конференції Асоціації директорів відроджених гімназій Західної України у м. Львові 4-5 грудня 1992 року на базі Львівської середньої школи № 1 (директор Володимир Старчевський), де був уперше презентований Центр Міжнародних зв'язків (керівник Оксана Кондратюк), а також були проведені звітно-виборні збори, у яких крім директорів із восьми областей України були присутні:

Григорій Науменко – начальник відділу нових типів шкіл Міносвіти України,

Михайло Брегін – начальник Львівського міського управління освіти,

Роман Шиян – директор Львівського інституту вдосконалення,

Борис Чижевський – інспектор відділу нових типів шкіл Міносвіти України,

Оксана Кондратюк – директор Центру міжнародних зв'язків,

проф. Олег Бобик – проректор Львівського державного університету,

проф. Омелян Вишневецький – зав. кафедрою педагогіки, м. Дрогобич.

Було підтверджено повноваження діючого Президента (пропозиція обрати президента зі Львова не пройшла), затверджений річний план роботи, прийняті нові члени з Київської, Одеської, Кіровоградської, Донецької, Рівненської, Чернівецької областей. Налагоджено співпрацю з Центром Міжнародних зв'язків та відділом нових типів шкіл МОН України. Всього у конференції взяло участь 45 учасників.

Було прийнято рішення про перетворення Асоціації у Всеукраїнську, присвоєно назву „Відроджені гімназії України” та затверджено нову редакцію Статуту (див. вріз 2 „Витяг зі Статуту”).

вованій. Та раптом, на початку грудня, приходить повідомлення, що збирається у Львові Асоціація за нашими списками. Всі з'їжджаються і їх обробляють, щоб мене зняти з президента. В результаті стояло питання, щоб ми не робили окрему Західну асоціацію, а зробили Всеукраїнську. Ми голосуємо, підтверджуємо, що Асоціація створена, але перетворюємо її на Всеукраїнську. Та я вимагаю зберегти свої ідеї: в асоціації тільки керівники, ніяких працівників, і з'являються лапки – „Відроджені гімназії України” (див. вріз 1).

О.В.: Якими є основні установчі позиції Асоціації?

Я.Т.: Ми розробили положення про дійсного члена Асоціації й асоційованого. Дійсний член Асоціації – це відроджена гімназія, обов'язково зі своєю хоругвою, гімном, гербом, клятвою, статутом, індивідуальним навчальним планом, обов'язково, за старою традицією, звіт має друкуватися за робочий рік, альманах творчості учнів випускатися, має бути учнівська форма. За цими атрибутами ми приймали дійсних членів. Ще має бути окреме приміщення, конкурсний набір учнів. Якщо у вас це є, то ви стаєте дійсним членом, якщо ні, то ви стаєте асоційованим членом і ми чекаємо, коли ви станете такими, які нам потрібні (див. вріз 2).

ЗАРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ АСОЦІАЦІЇ

У 1994 році, у зв'язку з тим, що ми вийшли на добрі контакти з Міжнародним центром освіти й науки, який у Львові очолювала

Оксана Кондратюк, швейцарська делегація приїхала до нас на щорічну конференцію. А в 1995 році нас запросили до Швейцарії. І я там звернув увагу на те, що для області величезна честь, якщо всі директори гімназій з'їдуться до неї. Це там є традицією. І тоді я поступово почав упроваджувати обов'язкову щорічну конференцію, і робити це таким чином, щоб для області була честь, що всі директори гімназій України з'їдуться до неї. Ось так була впроваджена традиція „*перехідний кубок*”. Кожна наступна область за рік наперед отримує кубок. Ось цього року спочатку Чернівці, а далі ми передаємо кубок Хмельницькій області (на 2014 рік).

Один раз нам вдалося спільно зі швейцарцями провести літню лінгвістичну школу в м. Стрий. Ця літня школа показала, що найголовніше — не мови, а інформаційні технології. І ще мені не сподобалося, що звучала російська мова. Єдиний регіон, де можна було собі дозволити українську, — це Львівщина, Прикарпаття або Закарпаття. Я обрав Закарпаття, поїхав до Мукачева, провів переговори, знайшов базу і так ми започаткували в 2010 році *Управлінську школу*. Це вже в цьому році четверта відбулася (думки та враження її учасників про роботу школи — у віршах 3 і 4 та 5). Тобто, уже в Асоціації у плані роботи є *обов'язкова щорічна конференція і обов'язкова Управлінська школа*.

Моє завдання — зібрати спеціалістів, які би дали толк, щоб люди приїхали сюди не даремно. У нас є ті керівники, які приїхали вперше, вчителі приїхали,

СТАТУТ АСОЦІАЦІЇ керівників закладів освіти України „Відроджені гімназії України” (ВИТЯГ)

I. Загальні положення

1.1. Асоціація керівників закладів освіти України „Відроджені гімназії України” (далі Асоціація ВГУ) є Всеукраїнською громадською організацією, що створена на основі спільності інтересів громадян України для реалізації своєї мети та завдань, передбачених цим Статутом і об'єднує керівників гімназій, ліцеїв, колегіумів, НВК, а також працівників органів управління освітою зі всіх регіонів України.

II. Мета, завдання та напрями діяльності Асоціації

2.1. Метою Асоціації ВГУ є об'єднання керівників гімназій, ліцеїв, колегіумів, НВК України на професійній основі та координація їх діяльності на розбудову національної системи освіти в Україні як важливого засобу творення держави, сприяння громадсько-державному управлінню освітою та захист прав та інтересів своїх членів.

2.2. Основними завданнями Асоціації ВГУ є:

- участь у підвищенні інтелектуального рівня учнів гімназій, ліцеїв, колегіумів, НВК України шляхом поширення гуманітарних, природничо-наукових, технічних, економічних, екологічних знань, розвиток освітньої самосвідомості населення України;
- сприяння запровадженню новітніх технологій у сфері освітньої діяльності;
- аналіз стану та перспектив розвитку законодавчого, фінансового та методичного забезпечення гімназій, ліцей колегіумів, НВК України;
- участь у здійсненні громадсько-педагогічної експертизи освітніх законодавчо-нормативних документів та механізму їх впровадження;
- сприяння у впровадженні новітніх освітніх програм і проєктів;
- проведення семінарів, конференцій, навчальних шкіл, тренінгів із питань удосконалення навчально-виховної, гурткової, науково-дослідницької, позакласної роботи у співпраці з органами управління освітою;
- сприяння організації обміну інформацією про нові технології, моделі та методики управління між навчальними закладами України;
- сприяння у консультативній та практичній допомозі членам Асоціації з проблем управління навчальними закладами та соціального захисту керівника;
- сприяння підготовці та перепідготовці керівних педагогічних кадрів — членів Асоціації;
- участь в акредитації та атестації гімназій, ліцеїв колегіумів та їх керівників;
- участь в освітянських проєктах та програмах у масштабах України та міжнародній співпраці з аналогічними асоціаціями;
- та ін.

Науково-практична конференція „**Перехід до громадсько-державного управління середніми школами в контексті реформи національної системи освіти – стратегія руху в глобальну спільноту**” (Заліщики-Дзвиняч, 2013)

але тут я нічого не можу зробити, бо не кожен директор володіє технологіями, а вчителі володіють.

У цьому році вперше я спробував ще одну традицію запровадити у Моршині взимку, на Різдво. Ми провели в Моршині Перший освітянський форум з інноваційних технологій, щоб розглянути педагогічні інновації. Тому на наступний рік вже заплановано три обов'язкові заходи.

О.В.: Якою має бути „ідеальна школа” в Україні й для України, на Вашу думку, пане Ярославле? Чого нам бракує? Та які стратегічні плани виношуєте?

Я.Т.: Багато пройдено доріг і торовано шляхів до майбутньої ідеальної української школи протягом вже понад двадцяти років. Як наслідок – такого розмаїття різних типів середніх шкіл немає в жодній державі Європи. І державних, і комунальних, і приватних. Кожна із створених нових середніх шкіл (гімназії, ліцеї, колегіуми, НВК і НВО) отримала своє, тільки їм притаманне обличчя. В цьому мали змогу пересвідчитись колеги – члени ВГУ, побувавши в усіх регіонах України.

І в жодній державі Європи немає такої складної системи управління освітою, як в Україні. Та в зародковому стані – ефективно громадсько-освітянське самоврядування та включення їх у діяльність органів управління освітою. Тому результат передбачуваний: *більшість освітянських проблем не тільки не вирішено, а й навпаки загострились.* Закон України „Про освіту” (1994 рік) не став законом прогресу освіти, її шляху до

Європи, а тільки законсервував пострадянську школу.

Знову, через 20 років, ми мусимо вимагати нового закону про освіту, де б ми створили *європейську українську національну школу*. І тут треба бути наполегливими. Тому я зараз дописую концепцію нового закону і буду ставити вимоги, що тільки вона має розглядатися. Концепція дуже проста: *має бути впроваджене громадське самоврядування*:

- Рада школи — школа,
- міськ(районна) конференція освітян — міськ(районний) відділ освіти,
- обласна конференція освітян — обласне управління освіти і науки,
- Всеукраїнський з'їзд освітян — Міністерство освіти і науки.

Суть цього дуже проста: повертаємося назад до виборів директора, вибирає директора не школа, а шкільна рада, 7 чоловік незалежних. Далі, директори вибрані збираються обирати начальника управління. І визначають оцей бюджет: скільки давати відділу освіти і скільки має бути штатних одиниць. Далі на рівні області збираємо обласну конференцію — обираємо начальника облую. І найголовніше, вибори міністра. Тільки тоді буде усунуто вплив політичних сил на формування органів управління освітою (що й законом заборонено!) і відбудеться перехід до самоврядування в освіті. Це щодо *структури управління*.

А що стосується школи, то дуже проста організація в Європі: шестирічна початкова школа, а далі гімназія та ліцей, середньої школи нема. І це відразу зніме гостру проблему виживання більшості сільських шкіл, та дозволить повсюдно створити окремі початкові школи. Не говорячи про найголовніше — збереження та зміцнення здоров'я маленьких українців.

Концепцією, яку я пишу, ще буде передбачено й роль громадських освітянських організацій. Наприклад, у Голландії керує освітою Асоціація і Міністерство замовляє в Асоціації документи.

О.В.: *А коли у нас можна таку систему побудувати і як це зробити?*

Я.Т.: У нас можна це зробити тільки тоді, коли буде оце громадське самоврядування зверху до низу. Аж тоді роль освітян зросте до такого рівня, коли міністр буде думати про Асоціацію, щоб його вибрали міністром. А досягти цього можна за умови, що всі освітяни разом будуть цієї думки дотримуватися. Я хочу це розповсюдити через соціальні мережі та всім начальникам облво концепції вислати, і через депутатів.

О.В.: *А яку роль пресі в цьому Ви відводите і, зокрема, нашому журналу?*

Я.Т.: Я, наприклад, вже бачу, що преса почала мінятися в цю сторону громадськості. Я бачу майбутні журнали, що вони є урядними журналами, що саме вони стягують на себе все найкраще і пропагують. І хотілося, щоб такий журнал ще й став організатором таких гарних змін.

О.В.: *Тож будуймо нову самоврядну школу разом!*

Вочевидь, що президент Асоціації пишається її *традиціями*, тому виокремимо їх:

- щорічна конференція (на сьогодні проведено вже 21);
- „перехідний кубок”, який за рік наперед отримує кожна наступна область, у якій буде проведена чергова щорічна конференція;
- літня управлінська школа (у цьому році відбулася 4-а) на актуальні теми (знайомтеся з її роботою в цьому числі журналу);
- започатковано цього року зимовий освітянський форум з інноваційних технологій, який має стати щорічним;
- наскрізною стала традиція занурення в особливий „дух” регіону, де відбувається черговий захід, його культуру, знайомство з його історико-культурними пам'ятками та освітою: традиціями, особливостями, надбаннями;
- поєднання роботи з відпочинком: свідоме слідування вислову Анатолія Франса: „Мандрівки вчать більше, ніж будь-що. Іноді один день, проведений в інших місцях, дає більше, ніж десять років життя вдома”.

Слухачі Управлінської школи (Закарпаття, червень 2013): разом і на екскурсію в Ужгород, і на навчання, і по досвід до колег-закарпатців завітали...

Фактично діяльність Асоціації – це альтернативна форма підвищення кваліфікації керівників шкіл України, в чому наш читач зможе пересвідчитися далі самостійно за матеріалами цієї статті.

Для цього розповімо Вам про організацію й проведення одного з цьогорічних заходів асоціації, а саме – літньої управлінської школи.

ХРОНІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ IV літньої управлінської школи

Зазначу, що всі члени Асоціації заздалегідь ознайомлені з річним планом роботи, тож їм відомо, що, де і коли відбудеться, вони мають можливість завчасно зорієнтуватися, чому віддати перевагу та обрати захід, який буде найбільш корисним для них. За місяць до проведення заходу члени Асоціації починають періодично отримувати інформацію від самого пана Турянського, головного його організатора.

Перше інформаційне повідомлення отримали всі члени Асоціації такого змісту:

Запрошує Вас до участі у IV літній управлінській школі „Закарпаття-2013”, яка відбудеться 21-27 червня 2013 року у м. Великий Березний Закарпатської області. Тема управлінської школи: „Створюємо електронний освітній простір сучасного навчального закладу за допомогою технологій програми „Партнерство в навчанні” корпорації „Майкрософт” та проектів „Net Школа Україна – Net Місто”, „Тул Фуджен”, „MySchool”.

До зустрічі в Ужгороді!”

З наступного листа дізналися:

„13-14 червня я втретє відвідав Ужгород, Великий Березний і базу „Едельвейс”. На базі „Едельвейс” переночував. Мав можливість оглянути околиці, познайомитись з умовами проживання, погуляв в басейні. 14 червня зустрівся з директором бази „Едельвейс” Євгеном Петрушиним і уточнив усі умови. У вартість проживання входить безкоштовне користування басейном (зранку і ввечері) та послуги Wi-Fi, на жаль, тільки на I поверсі. Тому долучив ужгородську фірму, щоб провести Інтернет на II і IV поверхах. А пізніше зустрівся з начальником відділу освіти Великого Березного, щоб погодити програму відкриття управлінської школи та часткового залучення транспорту відділу освіти до виконання запланованої програми”.

Далі так:

„За пропозицією начальника облуку та результатами останнього візиту до Великого Березного в програмі IV літньої управлінської школи наступили певні зміни. Вечір „У колі друзів” буде проведено на базі „Едельвейс”. В Ужгороді (23 червня) ми відвідаємо дегустаційний зал „Шардоне”. У Лумшорах (24 червня) ми зможемо „поваритись” у чанах з мінеральною водою. І у вівторок, 25 червня, ми відвідаємо малокомплектну гірську школу в с.Люта, а пізніше канатною дорогою піднімемося на гору Красія. Якщо будуть бажані, то в середу, 26 червня, можна буде запалити прощальну Ватру”.

У наступному листі повідомлялося:

„Нагадую колегам, що всі учасники літньої управлінської школи, а зареєструвалися усього 69 чоловік і 10 колег із Закарпаття – повинні мати з собою ноутбуки з електронною розробкою уроку.

Р.С. Подаю лист від програми „Партнерство в навчанні” корпорації „Майкрософт” (керівник Ольга Свириденко) із домашнім завданням для учасників управлінської школи:

„Для ефективного проведення занять учасникам потрібно мати:

- ноутбук із встановленим браузером Internet Explorer останніх версій.

- електронний варіант уроку. Це може бути будь-яка навчальна діяльність або супровід до уроку: план-конспект, сценарій заходу. В ідеалі добре було би мати презентацію в програмі PowerPoint, фото, відео та інші дидактичні матеріали. Це буде необхідно для подачі заявки від школи на участь у міжнародній програмі обміну досвідом”.

Погодьтеся: в уяві майбутніх слухачів управлінської школи ці інформаційні повідомлення вже створили певний образ того, що, як, коли і де відбудеться.

Тож, коли по приїзді отримали **Програму роботи школи** (див. Вріз 3), то несподіванок не було: все було відомо й більш того – очікуване та бажане. Залишалось долучитися та на власні очі побачити все це!

І все ж без несподіванок не обійшлося. Коли Оля Свириденко запропонувала слухачам управлінської школи вправу щодо організації свого робочого часу на основі концепцій відкритості та організованості, ось тут і проявилось те, що є іманентною сутністю управлінської діяльності українського керівника школи, про яку часом забуваємо через переобтяженість буденними та щоденними клопотами. А ця вправа показала, як нам далеко до науково організованої праці, до висококласного менеджменту. Фактично зіткнулися два стилі управління: з одного боку, освітянське управління, яке давно потребує радикальних змін, а, з іншого, – більш сучасний, продвинутий, можна сказати, управлінський стиль переднього плану, що є характерним для традиційного західного менеджменту. Що вийшло в результаті – кожен сам зробить власні висновки, ознайомившись зі стенограмою фрагменту цього заняття (див. Вріз 4).

І хоча далі вєдуча намагалася показати на прикладах переваги використання новітніх технологій для полегшення роботи керівників та переконати слухачів, що використання цих знань на практиці залежить, в першу чергу, від бажання директорів змінювати свій підхід до організації роботи у своєму закладі, їй це не вдалося – для

ПРОГРАМА УПРАВЛІНСЬКОЇ ШКОЛИ

Створюємо електронний освітній простір сучасного навчального закладу за допомогою технологій програми „Партнерство в навчанні” корпорації „Майкрософт” та проектів „Net Школа Україна – Net Місто”, „Тул Фюлжен”, „MySchool”

21 червня, п'ятниця

- 6.00-14.00 Заїзд учасників школи (м.Ужгород).
- 8.00-15.00 Презентація інноваційної управлінської діяльності закладів нового типу м. Ужгорода.
- 15.00-16.00 Переїзд до Великого Березного.
- 16.00-17.00 Поселення учасників школи, реєстрація (база „Едельвейс”).
- 17.00-18.00 Переїзд в с.Турья Пасіка (курорт „Воедино”).
- 18.00-21.00 Вечір „У колі друзів”.

22 червня, субота

- 10.00-11.00 Урочисте відкриття ІV літньої управлінської школи „Закарпаття-2013” (актовий зал РДА).
- 11.00-13.00 Презентація управлінських методик впровадження ІКТ в навчальних закладах нового типу України корпорацією „Майкрософт” та проектів „Net Школа Україна – Net Місто”, „Тул Фюлжен”, „MySchool”.
- 14.00-16.00 Презентація інноваційної управлінської діяльності з впровадження ІКТ в гімназії м. Великий Березний.
- 16.00-18.00 Екскурсія в „Лемківську садибу”.
- 19.00-22.00 Екскурсія у Святотроїцький чоловічий монастир УГКЦ.

23 червня, неділя

- 9.00-11.00 Методика створення електронних газет, журналів та посібників засобами „Тул Фюлжен” (практичне заняття).
- 11.00-12.00 Переїзд до Ужгорода.
- 12.00-14.00 Екскурсія в музей архітектури і побуту Закарпатської області.
- 15.00-17.00 Екскурсія в Ужгородський замок.
- 18.00-19.00 Вулицями стародавнього Ужгорода.
- 19.00-20.00 Повернення у Великий Березний.

24 червня, понеділок

- 9.00-13.00 Технології програми „Партнерство в освіті” корпорації „Майкрософт” („Майкрософт” у навчанні, інструменти ІКТ) – практичні заняття.
- 15.00-16.00 Екскурсія на Лумшорський водопад.
- 16.00-19.00 Народні методи фізичного відновлення сірководневими ваннами.

25 червня, вівторок

- 9.00-13.00 Технології програми „Партнерство в освіті” корпорації „Майкрософт” (навчання з технологіями, робочий простір керівника) – практичні заняття.
- 15.00-16.00 Презентація інноваційних методик управлінської діяльності Перечинської гімназії.
- 17.00-19.00 Презентація інноваційних технологій екологічного виховання в Ужгородському національному парку.

26 червня, середа

- 9.00-13.00 Використання програми „Майстер Тул” проекту „Net Школа Україна – Net Місто” в управлінській діяльності керівників закладів освіти нового типу в Україні (практичні заняття).
- 13.00-18.00 Використання програми „Майстер тул” проекту „Net Школа Україна – Net Місто” в управлінській діяльності керівників закладів освіти нового типу в Україні (практичні заняття).

27 червня, четвер

- 9.00-12.00 Презентація нових освітніх проектів програми „Партнерство в освіті” корпорації „Майкрософт”. Підведення підсумків ІV літньої управлінської школи. Вручення сертифікатів і посвідчень.

більшості з них поради виявилися не переконливими.

Все ж слід наголосити, що вже сьогодні наші освітянські лідери здатні впровадити у своїх закладах на рівні „директор – вчителі та інші співробітники школи” деякі елементи науково обґрунтованої управлінської діяльності. А як бути з районним (міським), обласним і всеукраїнським рівнями, як тут наш директор має організовувати свій час, і хто й коли буде цікавитися його можливостями?!

Тож вправа виявилася діагностичною й корисною та показала, куди нам рухатися далі. Ставити ці питання треба, бо вже час і нам вирішити їх!

А ми повернемося на початок роботи Управлінської школи, саме на її відкриття.

До присутніх звернувся п. Турянський з короткою інформативною промовою:

„Вельмишановні пані та панове, дорогі цимбори (на Закарпатті так називають друзів). Запам'ятайте! Будемо шість днів один одного так називати. Цимбори. Ми маємо велику честь бути в срібному краї, в Закарпатському краї, і пізнавати новий регіон, якого ми ще не знали, – Великоберезнянщину. І нам випала нагода це зробити якраз у переддень зелених свят Троїці, а на Закарпатті це свято називають Русалля.

Україна за територією – одна з найбільших держав у Європі, за населенням, на жаль, ні, а за територією, одна з найбільших, яка дорівнюється до Франції. І дуже багато різних регіонів у нас. Виявилось, щоб 25 областей відвідати (хоча б раз на рік їхати), то треба

25 років. Асоціація існує 21 рік, тобто ми майже наближаємося до мрії кожного з нас побувати в різних регіонах. Та серед них є особливі: Карпати, Передкарпаття, Закарпаття.

Закарпаття – це край український, дуже давній і дуже цікавий своєю особливістю, тим що тут без власної держави Україна була збережена і зберігається надалі. Для свого захисту вироблений спеціальний діалект, і цей діалект зберігається в оточенні наших етнічних груп (це бойки, гуцули та лемки).

У кожному регіоні України галузь освіти розвивається по-своєму. І коли я в Ужгороді спілкувався з начальником головного управління освіти, то вона сказала, що я дуже пишаюся тим, що в Великоберезному освіта на високому рівні. Ми матимемо можливість протягом шести днів пізнати і цю сторону питання.

Ну і мною, як президентом, була проведена робота, щоб колег зібрати, розказувати про все найновіше, що наповнює сучасний контент освіти інформаційно-комунікаційними технологіями, а конкретно хмарними технологіями. Над цим ми з вами попрацюємо, тобто це наше головне завдання управлінняської школи.

Паралельно, згідно з програмою, виконаємо і друге завдання: ми повинні познайомитися із Закарпатським краєм, а конкретно з Великоберезняниною, і подивитися, що цікавого тут є в освіті.

Коротко підсумовуючи, може сказати, що 19 обласей України і місто Київ присутні на нашій IV Літній управлінській школі”.

ВПРАВА

„Один день із життя директора: організація робочого часу”

Ведуча (Ольга Свириденко): Які завдання протягом дня ви вирішите?

Керівники (слухачі управлінської школи): Перевірка електронної пошти, щоб з'ясувати, чи є новини від відділу освіти, накази, наради, господарчі питання, відвідування уроків, вирішення надзвичайних ситуацій...

В.: Отже, робочий день директора розписали. Тепер питання до вас: як ви дізнаєтесь, чого від вас хоче управління освіти?

К.: Телефоном, електронною поштою.

В.: Робота з відділом освіти у нас відбувається як?

К.: Нарadi, накази.

В.: Уявіть: у вас є свій особистий online календар подій, який би міг подивитися вчитель, завгосп, начальник управління освіти і побачити, що конкретно в даний момент у вас відбувається. Це є актуальний календар, у якому ви тримаєте все, що відбувається. Якась кількість питань вирішилася б або реструктурувалася б в більш системний підхід, який би вам дозволив працювати ефективніше.

К.: Це нереально...

В.: Колеги, я наведу приклад, а ви тоді скажете, зручно чи незручно. Я за сумісництвом працюю в одному закладі. Що робить його керівник: у неї є календар, у якому вона позначає певні заходи. Мені на пошту одразу приходить інформація щодо того, де і коли я маю бути. Одразу в календарі є програма заходу, і виділено, що я маю робити, з якої до якої години я маю бути присутній. Я бачу, що захід з 10.00 до 16.00, але моя частина з 12.00 до 13.00. Ви могли б це зробити?

К.: Можливо і так...

В.: Календар цей, він для чого? Для того, щоб було організовано час, був доступ до вас, до цієї інформації.

Я хочу вам показати на прикладі, що робить мій керівник. Я працюю в подібній структурі, як і ви, у мене є два керівники, які теж мене кличуть терміново на наради, і у мене є планова діяльність, яку я веду. Піді мною є підлегли, які теж щось роблять. Половина питань вирішується без того, щоб мені навіть телефонували. Ось мій календар, який бачить мій керівник. І перш ніж кудись послати мене, вона може зайти та подивитися: тут у мене стоматолог, а тут я дитину з дитсадка забіраю. Вона мій керівник, вона має право це знати. Тут пропонується не інструмент, яким це робиться, а концепція відкритості та концепція організованості свого робочого часу. Бо, якщо ми говоримо, що користуємося технологіями для чогось, то, в тому числі, і для організації свого робочого часу.

К.: Ми й так багато чого тягнемо, а тут ще й це заповнювати.

В.: Я зараз скажу інше. Ви кажете, що ми багато чого тягнемо, і це ще заповнювати. Тут ключовий момент: тягнути щоденник, або ще щось тягнути – це тому, що ви в них не бачите для себе цінності. Якщо ми можемо подивитися, як технологічний процес використовується для полегшення роботи, це перший індикатор того, що ми рухаємось у правильному напрямку. Я бачу на практиці, як ці програми використовуються в ліцеях, гімназіях, і мене це надихає щось робити далі.

Маю зазначити, що напружену програму Управлінської школи виконано повністю. Додам, що вечори „В колі друзів” також сприяли ефективній роботі Школи, бо її слухачі мали можливість презентувати свої заклади, себе, свій регіон різними способами та засобами. Крім того, під час цього дійства бажаючі стати членом Асоціації зачитували свої заяви й обгрунтовували

власні наміри публічно. Давалася й оцінка проведеного заходу, тож його організатори не були обділені увагою – все робилося публічно, широко, емоційно, з гумором.

І все-таки ще раз **про результати роботи цієї школи**. Ми, педагоги, тож і любимо дізнаватися, а що це в результаті дало, чого саме навчилися слухачі, що сподобалося, а що ні.

Своє враження від роботи Управлінської школи я висловила на адресу Ярослава Володимировича Турянського, як її організатора, також під час отримання „Сертифікату...”: „Дуже важливо, що ви, Ярославе Володимировичу, створюєте всі умови, щоб, *по-перше*, гірські дороги нас „розтрясли”, звільнили від усього зайвого. Тож попереду у нас – легкість, бадьорість та домашні завдання, які ми раді будемо виконувати. І багато планів, багато задумів, дай Боже їх нам підняти поодиночі та разом!

А тепер подивіться, дорогі колеги, куди нас запросив пан Ярослав? До області, яка останньою приєдналася до нашої країни. Але це виняткова область, виняткове місце: *тут є все, щоб тіло оздоровити.*

По-друге, побували в гірській школі: хоча в ній відсутнє підключення до Інтернету, але тут шанують і українські традиції, і народні ремесла, а ще своїх учнів: у школі зберігається пам'ять про всіх випускників, ними пишаються... На думку спало: і стіни виховують, а тут ще й підлога, в прямому сенсі цього слова, яка вкрита

Вріз 5

НЕЗАБУТНІ НАВЧАННЯ в IV літній управлінській школі (відгук учасників)

Навчання в IV літній управлінській школі „Закарпаття – 2013” запам'ятаються не тільки практичними заняттями, цікавими зустрічами, а й насиченою програмою щодо відпочинку членів Асоціації. У с. Лумшори нас зачарував своєю красою Лумшорський водоспад, ми мали змогу прийняти сірководневі ванни. Експерсія до с. Вишка запам'яталася найдовшою в Україні канатною дорогою на гору Красія, де ми мали змогу милуватися карпатськими краєвидами.

Молилися в ніч з 22 на 23 червня у Василянському монастирі святого Миколая, здійснивши Хресну ходу.

Асоціація „Відроджені гімназії України” для навчальних закладів – це, перш за все, підтримка та розуміння, співпраця та жага до нового. Вона є тим маяком, який у бурхливих хвилях освіти вкаже правильний напрямок та підтримку освітанам-однородумцям. Плідні конференції Асоціації та навчання в управлінській школі сприяють підвищенню знань керівників навчальних закладів, надихають на співпрацю та дають можливість крокувати в ногу з часом.

Ірина Забейворота,
Ольга Апостолова-Возниця,
заступники директора Кушугумського НВК
„Інтелект” Запорізького району*

*Кушугумський НВК „Інтелект” є членом Асоціації ВГУ з 2004 року, і за дев'ять років мали можливість познайомитися з колегами різних областей України, переймати досвід кращих закладів освіти нового типу.

вишитими килимами й рушниками. Генетично, з молоком матері засвоюються народні традиції. І справді, в традиціях треба прожити певний час, от тоді й національний дух з'явиться та відбудеться національне виховання, яке у нас на часі й про яке любимо поговорити. Національне ж виховання краще раз побачити й на собі відчути, ніж 100 разів почути на словах. Бо не лише словом виховуємо, яке хоч і поставлене „біля німих рабів отих”..., а й ділом, і самим життям!

По-третє, побачили дітей: талановитих, красивих, самобутніх... Подумалося: яку ж душу мають їх учителі, щоб отаких дітей підтримувати, виховувати, і не заважати, а, навпаки, допомогати їм розкритися для того, для чого вони прийшли в цей світ.

Шановні колеги, враховуючи таку виняткову аудиторію як слухачі управлінської школи, хотілося б звернути увагу сьогодні на запитання, яке ще на початку ХХ сторіччя задав перший президент України Михайло Грушевський, коли написав чудову книгу „*Хто такі українці і чого вони хочуть?*” Відтоді відповіді ще ніхто не знає: світ не уявляє, хто такі українці, та й ми самі про себе маємо неоднозначні уявлення.

Давайте ж скажемо світу: хто такі українці! Шановні мої, якщо будемо свідомі того, чого прагнемо, то зможемо дуже багато зробити для себе і для країни в цілому! Давайте зробимо так, щоб в країні нас почули! Кому, як не нам, заявити про те, *Хто Ми такі?!* Хто краще за нас це знає: ми ж плекаємо майбутнє, стоїмо біля колиски нації! *Ми її вчителі!*

У наших силах зробити Україну консолідованою й соборною! І тоді ми будемо пишатися, говорячи, *це наша Україна! Ми її зробили, ми їй допомогли стати такою, яка вона нам потрібна! Ми тут живемо!*

***Тож Вам особлива подяка,
Ярославе Володимировичу!
Шануймося разом!***

Ольга Выговская

Деятельность Ассоциации „Возрожденные гимназии Украины”, как альтернативная форма повышения квалификации руководителей школ

Как и что делается и кем, что осложняет, а что способствует деятельности ассоциации „Возрожденные гимназии Украины” внимательный читатель проследит за этой статьей, которая подготовлена на основе изучения уставных документов ассоциации, направлений ее деятельности, непосредственного участия в разных ее мероприятиях, проведения интервью с членами ассоциации и участниками ее мероприятий, а также с инициатором и организатором „ВГУ”. Перед читателем раскрывается весь путь реализации одной из идей возрождения национальной школы: от желания к современной трансформации идеи со всеми возможными препятствиями и содействиями.

Ключевые слова: возрожденная гимназия, возрождение гимназии, учреждение ассоциации, факторы развития и торможения образовательных инициатив, объективные и субъективные расстояния между желаемым и действительным, роль образовательных инициатив для перестройки государства, стратегия развития украинской школы, роль директора среднего учебного заведения в образовательном пространстве и в Украине.

Olga Vigovska

Activity of Association “Revived gymnasias of Ukraine” as alternative form of skill development for school principals

How and what it is going on there and by whom, what complicates and what helps to the Association “Revived gymnasias of Ukraine” activity, attentive reader will see from this article drawn up on the basis of study statutory documents of the Association, lines of its activity, direct participation in its different arrangements, interview with the Association members and participants of its activity, also with the RGU initiator and organizer. All the way of realization one of the ideas of a national school revival goes before a reader: from intention to contemporary realization of the idea with all probable obstacles and promotions.

Key words: revived gymnasium, gymnasium reviving, association establishing, causes and factors of development and restraining educational initiatives, objective and subjective distance between wishful and real, role of educational initiatives for building state, strategy of development paces for Ukrainian school, role of a grammar school principal in educational space, and in Ukraine.